

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова

**СИЛАБУС
ВІБРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗЕМЛЕРОБСТВА

Розробник Валентина ОНІПКО,
професор кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова,
доктор педагогічних наук, професор

Полтава 2022 р.

Форма опису навчальної дисципліни та інформація про розробника

Назва навчальної дисципліни	Екологічні проблеми землеробства
Місце в індивідуальному навчальному плані здобувача вищої освіти	вибіркова навчальна дисципліна
Назва структурного підрозділу	Кафедра землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> Оніпко Валентина, доктор педагогічних наук, професор <i>Контакти:</i> каб.40 (навчальний корпус №1) e-mail: valentya.onipko@pdaa.edu.ua телефон 0958804279, посилання на сторінку викладача https://www.pdau.edu.ua/people/onipko-valentya-volodymyrivna
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Спеціальність	201 Агрономія
Освітня програма	Агрономія
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Землеробство

Заплановані результати навчання:

Мета вивчення навчальної дисципліни: підготовка фахівців для виконання ними аналітичних, екологічних виробничих функцій і завдань у галузях, пов'язаних з оцінюванням екологічної ситуації на агроландшафтах та розроблення систем заходів її оптимізації, формування у здобувачів вищої освіти знань з наукових основ землеробства та вмій практичного застосування сучасних екологічно безпечних та економічно доцільних заходів захисту сільськогосподарських культур від бур'янів, проектування раціональних сівозмін, систем ресурсозберігаючого обробітку ґрунту та протиерозійних заходів, особливостей ведення систем промислового, ґрунтозахисного, екологічного, біологічного (органічного) землеробства і землеробства на забруднених територіях.

Основні завдання навчальної дисципліни: застосовувати в процесі професійної діяльності закони екологічного землеробства, осмислення заходів розширеного відтворення родючості ґрунту, протиерозійних заходів у галузі землеробства, заходів екологічно безпечного застосування агрохімікатів; застосовувати методик оцінювання екологічної безпеки системи сівозмін, екологічного оцінювання системи обробітку ґрунту, екологічного оцінювання системи землеробства; формування розуміння сутності основних екологічних проблем в землеробстві конкретного господарства; ознайомлення із системою заходів розширеного відтворення родючості ґрунту, протиерозійних заходів, системою сівозмін, орієнтовану на раціональне використання землі і екологічну безпеку території; екологічно безпечну систему обробітку ґрунту за конкретних умов; ґрунтозахисну систему землеробства, адаптовану до конкретних умов; вміння надавати оцінку екологічного стану конкретного агроландшафту.

Компетентності:**загальні:****ЗК03.** Здатність виявити, ставити та вирішувати проблеми.**ЗК06.** Прагнення до збереження навколишнього середовища.**спеціальні (фахові, предметні):****ФК6.** Здатність розв'язувати складні задачі у широких або мультидисциплінарних контекстах на основі спеціалізованих концептуальних знань, що включають сучасні наукові здобутки у сфері агрономії.**ФК09.** Здатність розробляти та застосовувати екологічно безпечні; економічно ефективні та енергозберігаючі технології вирощування сільськогосподарських культур.**Програмні результати навчання:****ПРН2.** Інтегрувати знання з різних галузей для розв'язання складних теоретичних та/або практичних задач і проблем агрономії.**ПРН6.** Оцінювати та аналізувати сучасний асортимент мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин, продуктів біотехнологій з метою розробки науково обгрунтованих систем їхнього застосування**ПРН7.** Розробляти та реалізовувати проекти екологічно безпечних прийомів і технологій виробництва високоякісної продукції рослинництва з урахуванням особливостей агроландшафтів та економічної ефективності.**Програма та структура навчальної дисципліни****Структура (тематичний план) навчальної дисципліни**

Назви тем	Кількість годин				
	денна форма 015 ПО мд 2022				
	усього	у тому числі			
л		п	лаб	с.р.	
Тема 1. Поняття про предмет «Екологічні проблеми землеробства», його об'єкти і методи вивчення.	4	2	2		
Тема 2. Закони екологічного землеробства. Відтворення родючості ґрунту – вузлова екологічна проблема землеробства, шляхи її вирішення.	20	2	2		16
Тема 3. Захист ґрунтів від ерозії.	20	2	2		16
Тема 4. Особливості використання добрив в екологічному землеробстві.	6	2	4		
Тема 5. Екологічне значення раціональної структури землекористування і сівозмін.	6	2	4		
Тема 6. Екологічне обгрунтування заходів та систем механічного обробітку ґрунту.	20	2	2		16
Тема 7. Напрями екологізації систем землеробства.	20	2	2		16
Тема 8. Моніторинг навколишнього середовища та його використання в практиці землеробства.	24	2	6		16
Індивідуальні завдання: к.р.	-	-	-	-	-
Усього годин	120	16	24		80

Оцінювання результатів навчання

Форми контролю результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти 201А_мд_2022 (EP)			Разом
	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язування тестів	
PH 2	5	15	15	35
PH 6	25		5	30
PH 7	10	20	5	35
Разом	40	30	25	100

Форма семестрового контролю знань здобувачів вищої освіти згідно з робочим та навчальним планом є залік.

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти			
	Денна форма навчання			
	Виконання вправ на практичних заняттях	Виконання завдань самостійної роботи	Розв'язування тестів	Разом
Тема 1. Поняття про предмет «Екологічні проблеми землеробства», його об'єкти і методи вивчення.	5		15	5
Тема 2. Закони екологічного землеробства. Відтворення родючості ґрунту – вузлова екологічна проблема землеробства, шляхи її вирішення.	5	5		10
Тема 3. Захист ґрунтів від ерозії.	5	5		10
Тема 4. Особливості використання добрив в екологічному землеробстві.	10			10
Тема 5. Екологічне значення раціональної структури землекористування і сівозмін.	10			10
Тема 6. Екологічне обґрунтування заходів та систем механічного обробітку ґрунту.	5	5		10
Тема 7. Напрями екологізації систем землеробства.	5	5		10
Тема 8. Моніторинг навколишнього середовища та його використання в практиці землеробства.	15	5		20
Разом	60	15	15	100

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 1200 год. Кількість кредитів – 4

Форма семестрового контролю – залік.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять є обов'язковим. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни здобувач вищої освіти отримує на занятті 0 балів та зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями у межах встановлених норм. У разі виявлення факту плагіату здобувач вищої освіти отримує за завдання 0 балів і повинен повторно виконати його. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (у т. ч. із використанням

мобільних пристроїв). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування. Документи стосовно академічної доброчесності наведені на сторінці АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ПДАУ: <https://www.pdaa.edu.ua/content/akademichna-dobrochesnist>.

Є можливість опанування даної навчальної дисципліни за програмами академічної мобільності (внутрішньої / міжнародної) за наявними укладеними угодами (договорами) між Університетом та закладом-партнером та / або індивідуальними запрошеннями. Визнання та перезарахування результатів такого навчання відбувається спеціально створеною комісією на підставі поданих здобувачем вищої освіти відповідних документів з використанням Європейської кредитно-трансферної системи. Організаційні процеси навчання за програмами академічної мобільності регламентуються Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

На здобувачів вищої освіти поширюється право про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (*розповсюджується лише на обов'язкові компоненти освітньої програми або їх частини*) перед опануванням даної освітньої компоненти. Визнання набутих результатів навчання або відмова у їх визнанні. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах, зокрема: Prometheus, Coursera тощо. Особливості неформального / інформального навчання регламентовані Положенням про порядок визнання результатів навчання, набутих у неформальній та інформальній освіті, здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни: презентації, відеоролики.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Бегей С. В. Екологічне землеробство: підручник для студ. і викл. агрономічних спец. вищ. навч. закладів ІІІ рівнів акредитації / Семен Бегей. - Львів: Новий Світ-2000, 2009. - 428 с.
2. Екологічні проблеми землеробства / за ред. І. Д. Примака. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 456 с.
3. Екологічні проблеми землеробства : підручник / [В. П. Гудзь, М. Ф. Рибак, М. М. Тимошенко та ін.] ; за ред. В. П. Гудзя. – Житомир : ЖНАЕУ, 2010. – 708 с.
4. Кравченко М.С., Злобін Ю.А., Царенко О.М. Землеробство. – К.: Либідь, 2002. – 496 с.
5. Моргун Ф.Т., Шикуча Н.К., Тарарико А.Г. Почвозащитное земледелие. – К.: Урожай, 1988. – 256 с.
6. Охорона ґрунтів / М.К. Шикуча, О.Ф. Гнатенко, Л.Р. Петренко та ін. – К.: Т-во „Знання”, 2001. – 398 с.

Допоміжні:

1. Бомба М.Я., Періг Г.Т., Рижук С.М. та ін. Землеробство з основами ґрунтознавства, агрохімії та агроєкології. – К.: Урожай, 2003. – 400 с.
2. Воронцова С. С. Мульчування як ефективний засіб догляду та збільшення врожайності перцю солодкого / С. С. Воронцова, В. В. Оніпко // Біорізноманіття України в світлі ноосферної концепції академіка В.І. Вернадського. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції / За загальною редакцією проф. М.В. Гриньової. — Полтава: Астрія, 2013. – С. 103-106.
3. Гордієнко В.П. та ін. Землеробство: Навч. Посібник – К.: Вища школа, 1991. – 268 с.

4. Дослідна справа в агрономії: навч. посібник: у 2 кн. – Кн. 1. Теоретичні аспекти дослідної справи / А.О.Рожков, В. К. Пузік, С. М. Каленська та ін.; за ред. А. О. Рожкова. – Х.: Майдан, 2016. – 316 с.
5. Зональні методичні рекомендації із захисту ґрунтів від ерозії / Науково-практичне видання / В.П. Ситник та ін. – Харків, 2010. – 148 с.
6. Наукові та прикладні основи захисту ґрунтів від ерозії в Україні / за ред. С.А. Балюка, Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО. – Харків: НТУ «ХПІ», 2010. – 460 с.
7. Оніпко В. В. Агроекологічні аспекти біоетики / В. В. Оніпко, С. А. Бойко // Біоетика: сучасний стан та перспективи розвитку : матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. – Полтава, 2006. – С. 237-239.
8. Оніпко В. В. Фітоценотична ефективність пригнічення посівами культурних рослин як фактор біологічної боротьби з *Ambrosia artemisiifolia* L. (Asteraceae) / В. В. Оніпко // Біологія та екологія : наук. журн. / Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. - Полтава, 2016. - Т. 2, № 1. - С. 31-37.
9. Пироженко М. А. Екологічні особливості сегетальних бур'янів овочевих агрофітоценозів / М. А. Пироженко, В. В. Оніпко // Проблеми відтворення та охорони біорізноманіття України в світлі вчення про ноосферу. Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. - Полтава: Астроя, 2009. – С. 135-137.
10. Технологічні карти і витрати на вирощування зернових культур в умовах східного регіону України : навч. посіб. / за ред. Ю.В. Будьоного, М.Д. Євтушенка, В.Ф. Пащенко та ін. Харків. ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. 2005. 377с.

Інформаційні ресурси мережі Інтернет

1. <http://www.pdaa.edu.ua/category/мітки/вісник-пдаа>
2. <http://www.propozitsiya.com/?page=149&itemid=2763&number=90>
3. http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Ekol_bezpeka/2008_3_4/EB_3_4_PDF/102.pdf
4. http://ebooktime.net/book_17.html
5. <http://sg.dt-kt.net/books/book-5/>